СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 191. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. П'ЯТНИЦЯ, 17-го СЕРПНЯ 1951. — No. 191. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 17, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

СХВАЛИЛИ БИЛ ПРО БУДОВУ МЕШКАНЬ

1.7 біліона на позички в оборонних смугах

Вашингтон, 15 серпня.—Палата Репрезентантів відкритим голосуванням ухвалила $1,700,000,000 на побудову мешкальних домів у критичних оборонних смугах. З цієї суми півтора біліона має піти на забезпечення табулярних позичок на мешкальні робітничі доми, $50,000,000 на прилюдні будинки в таких околицях, як тільки зайде потреба, а $60,000,000 для допомоги громадам на такі потреби, як побудова шкіл, шпиталів, каналізації. Окремо призначено $15,000,000 на фабрично-споруджені мешкальні доми. Подібний законопроєкт ухвалений уже в сенаті і тепер треба буде ці билі вирівняти. При цій нагоді Палата ухвалила частинно відновити кредити на будову домів і в інших околицях, а не тільки в критичних. Відновили постанову, щоб давати кредити на побудову домів на сплату впродовж 25 років, коли власник дому складе 10 відсотків готівки на будову дому вартости до $10,000, а 20 відсотків на дім, вартости понад 10 а не вище як 12 тисяч. Підчас теперішнього скарбового року можна буде збудувати 50,000 мешкальних проєктів.

Сенат ухвалив 638 мільйонів на управильнення рік

Сенат ухвалив $638,578,213 на плавбу, контролю повенів та інші цивільні дії армії. Ці фонди мають використати військові інженери в теперішньому скарбовому році, який кінчиться 30 червня 1952. У проєкті є постанова, щоб видати один мільйон долярів на досліди для побудови електрівень на ріці Ніяґарі, а 300,000 на побудову засобів для заощадження води в резервуарі Лавон, у стейті Тексас.

УЧИТЕЛІ В НЮ ЙОРКУ ДІСТАЛИ ПІДВИШКУ

Ню Йорк. — П'ятнадцять місячний „страйк" нюйорських учителів, який виявився в тому, що вони не брали участи в позашкільних працях та імпрезах молоді, закінчився перемогою. Оцінювча рада міста ухвалила підвищити платню учителям, найвищий рівень якої сягає в середніх школах дол. 6,500 річно. Досі найвища платня виносила дол. 6.050 річно. З підвишки скористають 40,000 учителів. Крім того підвишку дістануть інші інтелектуальні сили, такі, як бібліотекарі, помішники в лябораторіях та інструктори в спортових іграх.

ПЕРЕДАЛИ ДО ВЖИТКУ ВЕЛИКИЙ ЛАНЦЮГОВИЙ МІСТ

Вилминґтон, у стейті Делевар. — В середу 15 серпня передали до загального користування ланцюговий міст, що своєю довжиною стоїть на шостому місці у світі і що побудований понад ріку Делевар, як Пам'ятковий міст Другої Світової Війни. Він має довжину 2.04 милі над самою водою, а разом з прибудовами на обох берегах, тягнеться три з половиною милі. Міст сполучує Стейти Ню Джерзі і Делевар, одначе стейт Мериленд теж з нього користає, бо туди йде пряме сполучення Ню Йорку з Вашинґтоном, а також головний шлях з півночі на південь до прибережних стейтів над Атлантиком. Кошти побудови становлять становлять $40,000,000. Міст має чотири шляхи, по два в кожний бік. Президент Труман, висилаючи побажання з нагоди відкриття, сказав, що міст поможе при обороні.

А.Ф.П. ПРОСТЯГАЄ РУКУ ДО К.І.О.

Вашинґтон. — Після того, як Американська Федерація Праці вийшла з Об'єднаного Комітету Робітничої Політики, що був утворений нею разом з Конґресом Індустріяльних Організацій, вона починає робити нові зусилля для злиття обох організацій. Для цього може буде добра нагода на річній конвенції А.Ф.П. в Сан Франсіско 17 вересня. Голова А. П. Вилйем Ґрін має виготовити відповідний реферат у цій справі, щоб з'ясувати, чому треба було наперед роз'єднатися, щоб опісля зійтися разом. Очевидно, що проєкт злиття мусить наперед ухвалити конвенція, щоб потім його урядово передати К.І.О. Представники К.І.О. досі не заявили свого ставлення до справи роз'єднання, ухваленого на зібранні екзекутивної ради А. Ф. П. в Монтреалі.

ВИЯВЛЯЮТЬ УБИВСТВО АМЕРИКАНСЬКОГО МАЙОРА В ІТАЛІЇ

Вашинґтон. — Департамент оборони оголосив незвичайно дивний факт убивства американського команданта двома американськими вояками в Італії поза німецькою боєвою лінією. Слідство тривало п'ять років. Тепер департамент стейту звернувся до італійського уряду, щоб італійські суди поставили в стан обвинувачення двох американських ветеранів, які перебувають в Америці і яких треба буде вислати до Італії, бо американські суди не можуть правно потягнути їх до судової відповідальности за злочин.

Два ветерани — це колишній лейтнант американської армії Алдо Ікарді, родом з Питсбурґа і сержант Карл Дж. Ло Долсе з Рочестер. Вони служили в Бюрі Стратегічної Служби під командою майора Вилйема В. Гологана і їх трьох скинено 26 вересня 1944 з літака поза німецьку лінію для праці з італійськими партизанами. Коли надходила німецька армія вони хотіли віддати італійським комуністам воєнну зброю, одначе цьому спротивився майор Гологан і вони його замордували. В убивстві брали участь ще два італійці, яких тепер ставить під суд італійський уряд. Разом з італійцями мають бути суджені оба американці, які походять з італійського роду.

В АМЕРИЦІ

● **Резолюція в справі злуки Північної Ірландії з Південною** перейшла в комісії Палати Репрезентантів у Вашинґтоні переважною більшістю. Серед конґресменів виник рух, щоб виключити Англію від американської допомоги на військові й економічні цілі, доки вона не згодиться на таку злуку.

● **Нариси про Америку через радіо до Франції** пересилають французькі журналісти кожного дня. Ціла група здібніших французьких репортерів приїхала до ЗДА, щоб детально описати своїм землякам правдивий стан в Америці. Описи рекордується наперед на фонографічних платівках.

● **73-річний Чарлс Гофман помер на розі вулиці в Брукліні.** Поліція виявила, що старе авто, яке стояло поруч, було його, а в авті був список цінних паперів вартістю мільйон долярів. Його чистого майна нараховують на пів мільйона. Жив у кімнаті, за яку платив $7 тижнево.

пеерпливає через територію Перу.

● **Помер д-р Дж. Е. Полин,** лікар в Атланта, Джорджія, який був присутній під час смерти през. Френклина Д. Рузвелта. Він мав 70 років життя. Його покликав до обслуги Рузвелта постійний особистий лікар, віце-адмірал, Росс Т. МекІнтайр, який тоді перебував у Вашинґтоні.

СОВЄТИ НЕ МОЖУТЬ ПЕРЕШКОДИТИ В ДОГОВОРІ З ЯПОНІЄЮ — ТВЕРДИТЬ ДОЛЛЕС

Ген. М'Артур виголосить промову на конференції в Сан Франсиско

Вашинґтон. — Джан Фостер Доллес, уповноважений президентом Труманом головний автор проєкту мирового договору, що має бути підписаний на окремій мировій конференції в Сан Франсиско в днях 4-8 вересня, висловив вчора переконання, що Совєтам вже не пощастить нічого змінити ані в будь-який інший спосіб перешкодити в підписанні того договору в означеному часі. Долес склав свою заяву кілька годин після проголошення повного тексту проєкту договору. Рівночасно повідомлено, що під час конференції виголосить „неполітичну" промову ген. Доґлес МекАртур, якому аліянти завдячують перемогу на Пацифіку в другій світовій війні та який впродовж чотирьох років своєї окупаційної політики в Японії причинився найбільше не тільки до замирення тої переможеної країни, але й до здобуття її для демократичного світу. Долес погоджується зі загальною думкою у Вашинґтоні, що Совєти зголосили свою несподівану участь в мировій конференції з виразною метою використати її для своїх пропаґандивних цілей та зробити все можливе, щоб не допустити до підписання договору в означеному часі. Проголошений кінцевий текст проєкту договору тільки дещо різниться відносно проголошеного раніше початкового проєкту, зокрема щодо майбутніх можливостей заплати Японією воєнних відшкодувань, як теж має нову клявзулю з вимогою, щоби Совєти виконали своє зобов'язання з Потедамського договору і репатріювали всіх задержаних ще ними японських полонених. Доллес твердить, що 34 з усіх 50 запрошених до підпису договору країн, вже погодились на запропонований текст. Головна тенденція договору діяметрально різниться від всіх дотеперішних мирових договорів, бо має на меті не покарати переможену країну, але радше допомогти їй двигнутись з руїни та включитися в сім'ю вільних народів в їхньому змаганні до миру і добробуту. Рівночасно повідомлено з Гонґ Конґу, що комуно-китайський премієр Чу Ен-лаї виступив гостро проти проєктованого договору, називаючи його „протизаконним", ворожим до Китаю і Совєтського Союзу та загрозливим для світового миру. Він твердить, що Китай „ніколи" того договору не визнає, навіть якщо його остаточно підпишуть Злучені Держави та їх „сателіти".

"ГОЛОС АМЕРИКИ" ПРО ВОРОЖНЕЧУ ЧЕРВОНИХ КИТАЙЦІВ ДО МОСКВИ

Вашинґтон, 15 серпня. — „Голос Америки" проголосив, що совєтський представник вислав таємний звіт до Москви, з закидами проти китайського комуністичного диктатора Мао Це-тунґа за його ворожнечу до Совєтів. Ворожнеча виявляється в тому, що Мао навмисне саботував совєтські інтереси в Корейській війні. Звіт був зладжений Володимиром Роґовим, головним кореспондентом Совєтської пресової аґенції ТААС у Пекінґу. Переданий через радіо, звіт застеріг, що це є таємниця, призначена тільки для найвищих урядовців у Кремлі. У ньому було сказано, що китайці постійно спиняли кампанію в Кореї, бо Мао розходиться в ідеологічних справах з Совєтами і тому ворожо до них ставиться. Саме з причини такого становища до Совєтів було стільки комуністичних невдач під час кампанії.

СПРОБА КОМСОМОЛЬСЬКОЇ ІНВАЗІЇ НА ЗАХІДНІЙ БЕРЛІН

Берлін. — Західна частина цього міста, зокрема американський і французький сектори, були вчора об'єктом справжньої „інвазії" коло 20.000 комсомольців, що відбувають в совєтському секторі свій „фестиваль миру". Інвазія, добре зорганізована і дбайливо плянована, була швидко розпорошена поліційними палицями і водою пожарної сторожі. 112 осіб заарештовано за безпорядки та спротив поліції. Пляновість акції можна було спостерегти вже по факті, що демонстрантів привезено в безпосереднє віддалення від демаркаційної лінії численними автобусами, якими вони опісля теж втікали назад як на їхні розпалені комуністичною пропаґандою голови полилася західна вода. Західна поліція палицями збільшувала їхню швидкість в утечі. Ціла демонстрація мала проти-західній і цілком не „мирний" характер, як це виходило з розкидуваних летючок, несених транспарентів і виголошуваних кличів. Совєти дбайливо фільмували заворушення, правдоподібно на те, щоб опісля могти показувати, якто західна поліція знущається над комсомольськими „борцями за мир".

АМЕРИКА ВТРИМУВАТИМЕ СВОЮ СТОРОЖУ КОЛО АМБАСАД

Вашинґтон. — Департамент стейту повідомляє, що для забезпечення американських амбасад від комуністичних шпигів буде втримувана сторожа американських морських піхотинців коло кожної амбасади в світі. Вишколені „урядовці безпеки" приділені тепер до всіх ключевих дипломатичних постів; чужинців, що їх тримають на службу, попередньо якнайточніше перевіряють. На місце чужинних бюрових працівників в амбасадах посилають американців, де це можна зробити, а також переробляють будинки для „фізичної безпеки", головно в країнах поза Залізною Заслоною. Ця програма одобрена в Конґресі минулого року і її здійснення тепер подане до прилюдного відома.

● **Чотири польських юнаки,** в тому 20-літня дівчина, що втікли з Польщі на зіпсованому літаку, дістали політичний азиль від шведського уряду.

● **Британським амбасадором до Москви** призначений Алвері Гаскон, що дотепер був політичним представником Англії в Японії.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ ДО КАЛЕНДАРЯ УНС

Вже з кінцем жовтня у видавництві „Свободи" появиться великий Календар УНС на 1952 рік. В ньому, крім календаря та інформативного матеріялу, багато інтересних оповідань, споминів та інших літературно-мистецьких творів найвизначніших наших авторів. Календар появиться в збільшеному тиражі та буде справді необхідною книгою не тільки для всіх наших товариств і організацій, але й для кожного громадянина. Ясно, що оголошення організацції, підприємства-бизнесу, чи хочби приватної особи, поміщене в такому Календарі, матиме велику і тривку вартість, без огляду на місцевість оголошуючого, і залишиться на завжди важливим громадським документом нашого стану посідання та наших можливостей.

Щоб дати можність скористати з цеї нагоди якнайширшим колам нашого громадянства, ціни за оголошення встановлено, як на теперішні відносини, дуже низькі: за цілу сторінку — $ 50.00; за пів сторінки — $ 30.00; за чверть сторінки $ 20.00, а за одну восьму сторінки — $ 12.50. Ціни є справді мінімальні, в порівнянні з коштами видавництва та з прислугою і вартісю оголошень в Календарі УНС.

Всі оголошення повинні бути переслані до „Свободи" найпізніше до 20-о вересня цр.

Адміністрація „Свободи"

НОВА ФАЗА В МИРОВИХ ПЕРЕГОВОРАХ В КАЕСОНҐ

Червоні погодилися на аліянтську пропозицію щодо розгляду справи демаркаційної лінії окремим підкомітетом

Токіо, 16 серпня. — В аліянтсько-комуністичних переговорах в Каесонґ в справі перемир'я в Кореї наступила нова фаза, як комуністи погодилися на аліянську пропозицію, щоби справу демаркаційної лінії, яка вже від двох тижнів держить на „мертвій точці" наради, розглянув окремий підкомітет, зложений з двох членів делеґацій, одного аліянтської і одного комуністичної. Пропозицію видвигнув на вчорашніх нарадах голова аліянтської делеґації адмірал Чарлз Тирнер Джой, мотивуючи її переконанням, що малій групі пощастить оминути зайві формальності та прийти до відповідного порозуміння скоріше, ніж повній конференції. Суперечність справи демаркаційної лінії заключається в тому, що комуністи домагаються її встановлення на 38-мій паралелі, тоді як аліянти обстоюють, щоб вона була встановлена на теперішній лінії фронту, що дає більші ґарантії проти евентуального порушення перемир'я. В останньому обидві делеґації, обстоюючи формально своє становище відносно демаркаційної лінії, виявили деяку згідливість на евентуальний компроміс. Фронтова лінія тепер тільки на заході лучиться з паралелею, тоді як в центральній і східній Кореї вона відбігає від неї приблизно 37 миль на північ. Вислухавши усну пропозицію аліянтського представника щодо підкомітету для розгляду справи демаркаційної лінії, голова комуністичної делеґації зажадав її опісля на письмі. Рівночасно ген. Джой запропонував червоним відложити дальші наради [illegible] мали час надуматися. На сьогоднішній конференції червоні справді надумалися та прийняли аліянтську пропозицію. До головних представників від аліянтів і червоних можуть бути додані ще два дорадники та перекладачі. Погодившись в цій справі, дальші наради повних делеґацій відложено і тепер розмови відбуватимуться між членами малого підкомітету. В аліянтських колах висловлюють деяку надію, що це може переломити „мертву точку" та що обі сторони дійдуть наостанку до відповідного компромісового порозуміння щодо демаркаційної лінії й опісля щодо самого перемир'я.

АЛІЯНТСЬКА АВІЯЦІЯ ГРОМИТЬ ВОРОЖУ СИЛУ В КОРЕЇ

Токіо. — Вже другий день під ряд сильні з'єднання аліянтської авіяції виконали нищівні атаки на цілий ряд важливих воєнних об'єктів у ворожому запіллі в Північній Кореї, засипуючи градом бомб всі роди скупчення ворожих військ, шляхи постачання та військові депозити. В понад 400 налетах знищено 9 мостів, понад 90 військових магазинів та цілий ряд інших важливих об'єктів. Головними цілями аліянтських налетів були вчора ворожі міста і райони: Пйонґянґ, Вонсан, Сарівон, Йонан, Йоміпо, Черйонґ та багато інших. Інші з'єднання бойових літаків піддержували аліянтські сухопутні війська в їх патрульній акції на поодиноких ділянках фронту, зокрема в центрально-східній Кореї. Тоді, коли на інших секторах приходило тільки до патрульних перестрілок, бої більшими силами і на більшу скалю розгорталися в гористому районі Кумсонґ, де аліянти опановують всі важливіші стратегічні горби. Аліянтські воєнні кораблі теж зі свого боку допомагали сухопутнім військам на східному і західному побережжях, бомбардуючи безупину ворожі пристані, прибережні шляхи постачання та позиції ворожої артилерії.

НАЙМЕНШІ ТИЖНЕВІ ВТРАТИ АЛІЯНТІВ ЗА ЧАС ВІЙНИ В КОРЕЇ

Вашинґтон. — Департамент оборони проголосив листу американських втрат в Кореї за минулий тиждень, з якої виходить, що це були найменші тижневі втрати за ввесь час війни. Впродовж того тижня вже тільки 58 американських вояків було вбитих в акції і 273 поранених, отже разом 331 вояків. Американські втрати за ввесь час війни виносять 80,750 оссіб, в тому: 12,012 вбитих, 56,488 поранених і 12,250 пропавших. Втрати армії є найбільші і виносять 66,018, тоді, коли морська піхота втратила 13,082, фльота 942 і авіяція 708.

АНГЛІЯ ХОЧЕ ТОРГУВАТИ ЗІ СОВЄТАМИ

Лондон. — Сер Гартлі Шокрос, британський міністер закордонної торгівлі, закликав вчора Злучені Держави до зрозуміння необхідности британських торговельних взаємин зі східно-европейськими країнами. Маючи на думці прийнятий конґресовим комітетом закордонних справ законопроєкт про припинення американської допомоги тим країнам, які продають зброю або стратегічні матеріяли Совєтам та їх сателітам, хоча не називаючи цього закону по імені, Шокрос твердив, що це не є справа, яку можна полагодити однобічно, бо вона входить в колізію з добробутом поодиноких країн або з успішним здійснюванням оборонних постанов Атлантійського Пакту. Він вважає, що британська торгівля зі Совєтами є для Британії та її оборони щонайменше так само корисна і важлива, як для Совєтів. Британія поступила б немудро, накладаючи обмеження на свою торгівлю, що послабили б її власне економічне і стратегічне становище, ради сумнівного покарання комуністичного бльоку — твердив Шокрос.

● **На головного командира** сухопутніх союзних сил у Центральній Европі призначений французький генерал армії Алфонс Жюн.

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН ЗАПЕВНЯЄ КОРЕЙЦЯМ ДОПОМОГУ

Пусан, Корея. — З нагоди корейського Дня Незалежности президент Труман переслав корейському народові побажання та запевнення, що він в жадному разі не буде залишений напризволяще. „Справа, за яку ми боремось, є правдива і кінцева перемога буде по нашому боці" — запевняє президент Злучених Держав. Ген. Ріджвей, головний аліянтський командувач на Далекому Сході, в своїм посланні запевняє з цеї самої нагоди, що „ми доказали ворогові, що збройна аґресія не поплачується".

ІРАН ЗНОВУ ВІДКИДАЄ БРИТАНСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ В СПРАВІ НАФТИ

Тегеран, Іран. — Д-р Гуссейн Фатемі, асистент іранського премієра Моссадеха, заявив вчора на пресовій конференції, що іранський уряд відкине нові британські пропозиції для полагодження нафтового конфлікту, які запропонував голова британської делеґації Ричард Стовкес на конференції минулого понеділка. Фатемі твердив, що ці пропозиції не тільки не йдуть по лінії іранського націоналізаційного закону, але не покриваються теж з тими напрямними, що були встановлені в цій справі між обома країнами за посередництвом Аверела Гарримана, спеціяльного висланника президента Трумана. — Іранський представник вважає, що британська делеґація повинна — „змодифікувати" свої пропозиції, якщо вона бажає продовжування переговорів та остаточного полагодження конфлікту. Це саме мав заявити вчора іранський премієр британському представникові. Ричард Стовкес, у відповідь на заяву д-ра Фатемі повідомив, що той не брав участи в конференції і навіть не познайомлений з британськими пропозиціями, отже його заява не може мати жадної реальної бази.

В СВІТІ

● **Премієр уряду Індії Неру** може вийти з керівних органів індійської Конґресової партії, бо вони хотять виставити на наступних виборах до парляменту кандидатів, на які не погоджуться Неру. У зв'язку з цим конфліктом президент Конґресової партії Тандон хоче скликати всеіндійський комітет цієї партії.

● **Посилити торговельні зв'язки з СССР** мусить за „порадами" Москви Східна Німеччина і лише тимчасово має розвивати торгівлю із Західною Німеччиною, оскільки вона може бути корисною для п'ятирічного пляну.

● **20 комуністичних газет заборонені тепер в Японії.** Загальне число заборонених з липня 1950 р. комуністичних видань сягає тепер цифри 1796.

● **Італійська делеґація поїде до Абисинії** для переговорів з імператором Гайле Селасіє про відновлення торговельних і дипломатичних взаємин. В Абисинії ще є 3000 італійських мешканців.

● **На головного командира англійської вітчизняної фльоти** призначений Адміралтейством адмірал Джордж Кріси.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily exscept Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	One year	$10.00
На три місяці	$ 2.75	Six months	$ 5.25
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

За кожну зміну дареси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІЛЬЯМ РАНДОЛФ ГЕРСТ

Минулої середи прапори на приміщеннях міських установ Лос Анджелес, Дітройту, Ню Йорку та багатьох інших міст між Тихим і Атлантійським океанами були спущені до половини машту. Це з приводу того, що попереднього дня, у вівторок 14-го серпня, помер в Беверлі Гіллс, у Каліфорнії, Вільям Рандолф Герст, творець і власник справжньої пресової імперії, проживши 88 років. Пресовий „Герстів концерн" має розкинених по цілій Америці 18 щоденників, 9 журналів, Міжнародну Пресову Службу, газетну фотографічну службу та цілий ряд інших видавництв і підприємств, які затруднюють 23,000 редакторів, кореспондентів, службовців і робітників, виплачуючи їм річно 10 мільйонів долярів заробітної платні. В. Р. Герст, син сенатора Злучених Держав, почав свою журналістичну карієру в 1887 році з переданого йому батьком „Ди Сан Франсиско Екзамінер".

Смерть В. Р. Герста викликала найширший відгомін не тільки в Америці, але й в багатьох інших країнах світу. Найвищі державні мужі і достойники висловлюють родині покійного своє співчуття, а вся преса надрукувала вістку про його смерть на заголовних сторінках, широко коментуючи її опісля в редакційних статтях і спогадах.

Думки про покійного та оцінка його індивідуальности і праці та його ролі в американському житті взагалі, а в пресі зокрема, поділені. Проте, вони сходяться в твердженні, що Герст становить „граничний камінь" в американській журналістиці та в розвитку американської преси.

В. Р. Герст, а з ним і його преса, не завжди заступали такі самі погляди. Від дещо лівих переконань, які, очевидно, не мали нічого спільного з комунізмом ані навіть соціялізмом, в початках своєї карієри, Герст перейшов до суворого ізоляціонізму під час першої світової війни і опісля став визначним того, що можна б назвати американським націоналізмом. „Я американець!" — це горда заява, яка позначувала довгий період бурхливої праці Герста та його пресової імперії.

Видавничо-журналістична діяльність В. Р. Герста почалася тоді, як розбурханий безліччю проблем Новий Світ ще відносно мало інтересувався друкованим словом. Тодішні газети обмежувались до сухої реєстрації щоденних подій. Герст, в своїй майже стихійній енергії, навчив людей дивитись не тільки на фотографії, але й на заголовки, а опісля й на текст — характеризує ролю цього видавця Н. Й. Таймс. Герст, можна б сказати, застовив людей читати пресу, добившись цього головно сенсаційними заголовками і таким же описом подій, створюючи цим окремий характер пресових звідомлень, відомий в Америці під назвою „жовтого журналізму". Тому теж Герстова преса загально відома, як „сенсаційна", що для загалу читача потрапила робити „з мухи вола". З часом, багато читачів Герстової преси переходили до інших, спокійніших і серіозніших видань. Але їх здобув для преси Герст, своїми „сенсаційними" та „людськими історіями".

Герстова преса, виходячи зі своїх націоналістично-американських настанов, не виявляла окремої прихильности до чужинців. Але після першої світової війни, як загроза большевизму стала наявна теж в Америці, ця преса зайняла найбільш непримириме і рішуче становище до комунізму, виявляючи рівночасно щораз більше симпатій до його жертв та до активних борців проти нього. Тому теж в 30-тих роках, зокрема після голоду в Україні, Герстові видання належали до тих нечисленних інших, що справам України, її мартирології та її боротьбі віддали багато уваги, хоча часом не так зі своїх симпатій до українців, як зі своєї ворожнечі до комунізму та з внутрішньо-політичних причин. Після другої світової війни Герстова преса належала до тих, що перші підхоплювали та передавали вістки про українську боротьбу проти націстів і комуністів.

Діяльність покійного В. Р. Герста не обмежувалася до широкої пресово-видавничої діяльности, але поширювалася на багато інших ділянок, включно з амбіціями стати президентом країни. Але його ім'я перейде до історії і буде назавжди зв'язане з великим, поширеним на три генерації, розвитком журналізму, в якому він відіграв рішальну ролю.

Підкопування американізму

Президент Труман в своїй „найбільше яскравій" промові виступив проти людей, які вживають американізму як заслони для поширювання наклепів, часто клевет і „простих брехонь", ніби для поборювання комунізму в урядових колах, а на ділі для підкопування влади, для нищення засадничих вольностей, гарантованих американською Конституцією і для розбивання країни на два ворожі табори. Цю промову він виголосив на відкритті головної кватири Американського Легіону у Вашингтоні. Тому, що ця організація побудована для поширювання „стовідсоткового американізму", президент запропонував їй перебрати провід у боротьбі проти нещастя, яке він називає „переверненим комунізмом". Як в Росії живуть люди в безупинним страсі, щоб їх не назвали проти - комуністами, так в Америці, з конгресових кол, можна почути голоси, які намагаються залякати людей і поширити ненависть до такої міри, що це рівняється „убивству характерів". У висліді такої тактики повстає загальний страх і витворюється стан, в якому людина боїться стати в обороні власних прав.

„Нам не вільно допустити до того, щоб у цій нашій країні запанував такий стан" — закликав президент учасників паради.

Без огляду на те, якими мотивами керувався президент у своїй промові, партійними чи особистими — бо в Конгресі підносять раз-у-раз закиди проти Трумана за толерування ним комуністичних елементів в урядових колах — його заклик до втримання в повній силі „Прав Людини", поміщених в конституційних додатках, обнятих спільною назвою „Бил оф Райтс", є дуже на часі і повинен найти повну підтримку серед усіх американських патріотів і волелюбних людей.

Питання тільки, чи справді заповідається на порушення або знищення засадничих американських вольностей? У великій мірі так. Насамперед треба пригадати, як минулої війни добре організована група людей, тобто комуністів, влаштовувала справжні оргії з нагінкою на людей, яких вона вважала за своїх ворогів і яких хотіла позбутися, використовуючи воєнну ситуацію та прихильність уряду і населення до Росії та Совєтів, як американських воєнних союзників.

У теперішньому часі положення цілком відвернене: необхідність боротьби проти п'ятиколонних комуністичних зрадників і шпигів намагаються надужити інші групи або особи на підкопання значення і впливів немилих їм людей, хоча ті ані самі не є комуністами, ані не мають нічого спільного з комунізмом.

Речником таких людей, що добачують тільки лихі сторони у теперішньому федеральнім уряді і які хочуть підкопати авторитет цього уряду, а през. Трумана зокрема, вважається в Конгресі сен. Джозефа МекКарті зі стейту Висканзин, проти якого й звертається негодування Трумана та цілого ряду інших діячів, також і з-поміж республіканців, до яких він себе зараховує. Сенатора МекКарті порівнюється з колишнім сенатором стейту Луізіяни, Гюї Лонгом з-перед другої світової війни, який опанував був леґіслятуру свого стейту при допомозі свого брата і погрожував почати з підтя наступ на американську систему. Він згинув з рук скритовбивника, який опісля сам поповнив самогубство.

Два тижні тому сен. Вільям Бентон з Конектикат у промові в повному сенаті несподівано зажадав від сен. МекКарті, щоб б він зрезигнував зі свого посту. Вашингтонські кореспонденти тоді писали, що в політичних колах Вашингтону можна було відчути почуття жаху, коли вістка про цю промову розійшлася поза мури Конгресу. Це тому, що майже всі сенатори бояться сенатора МекКарті більше ніж колишнього Лонга. А. Бентон, якого вважають спокійним і тактовним, несподівано, наче невинна дитина, поставив домагання, яке було на думці кожного, але якого ніхто не відважився прилюдно проголосити.

Кореспонденти вважають сенатора МекКарті за несамовиту людину. Він не має політичної машини, одначе має великий вплив своїми погрозами. Багато республіканців вважають його неужиточним й небезпечним, а його політичні противники, демократи, бояться його ще більше, бо він, як кажуть, безпощадний. На нього не можна мати впливу нормальними способами і досі ніхто не відкрив, як треба до нього відноситись. Він не зближається особисто до нікого, не зважає зовсім на те, як в сенаті докажуть йому безпідставність його доказів, і повторяє нераз те саме, що вже було опрокинене. Він недавно оприлюднив листу 26 осіб, яких він називає комуністами, хоч вони, як урядовці, перейшли провірку урядових комісій. Президент Труман обороняє себе від його нападів тим, що час до часу наказує провірку закидів МекКарті і загалом твердить, що тільки винуватого може потягнути до відповідальности, одначе це не допомагає.

Поведінка сенатора МекКарті без сумніву не належить до американських традицій, збереження яких мусить лежати на серці не тільки уряду і законодавців, але й кожного громадянина.

Населення підсоветських країн

Батько большевизму — Ленін — викував гасло, що після здійснення комунізму зникнуть окремі народи, мовляв, відбудеться „злиття націй". Чи Ленін мав на думці утворення якоїсь нової нації з однією мовою, в якій зіллються всі народи світу, чи, може мріяв про злиття всіх націй в російськім народі, нелегко сказати. Сталін пішов простим шляхом, здійснюючи ідею Леніна. Він не тільки накидає силою російську мову всім підкореним Москвою народам, але пішов далі: просто фізично нищить поневолені нації, а в їх землях оселює людей московських.

Не хочемо вести пропаганди проти Москви, не підпертої фактами. Тому беремо сухі числа із сучасної статистики. Ці числа такі вимовні, що кожному буде ясно, куди прямує політика комуністичного російського уряду.

Почнемо з балтійських країн, які подарував Гітлер Сталінові 1940 року, і які наслідком війни лишилися під російським пануванням. Мала Естонія начисляла в р. 1939 1 мільйон 122 тисячі мешканців, із них мільйон було естонців. 1951 року в Естонії начисляють 730 тисяч естонців, отже естонці за роки російського панування втратили 270 тисяч людей. Натомість число росіян в Естонії зросло за той самий час з 95 тисяч до 392 тисяч, отже чистий прибуток росіян і інших новоприбулих із Совєтського Союзу виносить майже 300 тисяч! Коли таким темпом іттиме політика „злиття націй" у Естонії, то за десять років у цій країні не лишиться ані одного естонця! На їх місце прийдуть росіяни та зрусифіковані „совєтські люди".

Латвія, що мала 1939 р. коло 1.500.000 латвійців, втратила за десять років 435 тисяч. Зате росіян прибуло в Латвії за цей час 627 тисяч! Разом росіян є в Латвії тепер 851 тисяча, а латвійців всього 1.028.000. Кожний може обчислити, що незабаром латвійці будуть на своїй землі в меншості. На Литві із 1939 р. було 2.060.000 литовців, а росіян було всього 34.000. Року 1950 на Литві було литовців 1.530.000, а росіян — 921 тисяча. В той час коли литовці втратили пів мільйона людей, росіян збільшилося майже до мільйона.

Під найтяжчим ударом московського імперіялізму перебуває Україна. Український народ втратив за II світової війни коло 6,000,000 населення. Після війни нищення українського народу комуністичною Москвою не припинилося. На місце виселених на Схід українців Москва присилає своїх колоністів, особливо в міста та в індустріяльні центри. Росіян начислялося в Україні р. 1939 коло семи мільйонів. Від того часу росіян, та переселенців інших пород збільшилося в Україні майже вдвоє. Москва рішуче прямує до того, щоб зробити з українців в Україні меншість. Назва лишилась би українська, але людність була б неукраїнська.

Цієї страшної небезпеки не можна легковажити. Можемо сказати, що нашого народу є багато по Сибірах, але поки ті наші вигнанці вернуться в свій Рідний Край, мине багато часу.

Ці невигідні для нас факти бере на увагу російська еміграція, яка висуває плян плебісциту (народнього голосування) в під-совєтських країнах, щоб вирішити, чи ці землі мають лишатися при Росії чи жити самостійно. Росіяни розуміють той „плебісцит" таким способом, що всі теперішні мешканці України мали б право голосувати про приналежність України. З того голосування мали б бути виключені українці, що перебувають на Сибірі і на еміграції.

При цій системі, ясна річ, за деякий час, коли відсоток московських людей на під-совєтських землях ще збільшиться, росіяни могли б свій „плебісцит" виграти. Ярота цих кривдущих плянів мусять рішучо і однозгідно виступати всі поневолені народи. Зайди, прислані Москвою на Україну та на інші неросійські території, не мають права рішати долю поневолених народів. Гітлер за війни населяв німцями підбиті країни, але по війні ці колонізатори були вислані назад в Німеччину, і це світ визнає за справедливе. Чому це імперіялістичній Москві мали б бути подаровані її злочини супроти поневолених народів? Невже ще треба б видати Сталінові премію за народовбивство?

К. О.

Микола Чубатий

Чи Сталін пішов на уступства?

Сталася справді велика сенсація у відносинах Совєтів до Америки та до Великої Британії; Сталін погодився помістити на сторінках головного совєтського органу „Правди" статтю англійського секретаря закордонних справ Моррисона, а кілька днів пізніше лист през. Трумана до голови Президії Верховної Ради СССР Шверніка враз з резолюцією американського Конгресу, що висловлювала приязнь Америки до населення Совєтського Союзу. Це останнє сталося, правда, з одномісячним запізненням, але остаточно сталося.

Поміщуючи першу статтю, себто статтю Моррисона, — „Правда" від себе додала два рази довші вияснення, в яких уступ за уступом збивала твердження Моррисона, викажуючи при цім вищість совєтського ладу над західним взагалі, а англійським зокрема. На лист през. Трумана та на резолюцію американського Конгресу Швернік відповів пропозицією довести до „мирної полагоди" американсько-совєтського напруження шляхом заключення договору приязни між п'яти великодержавами світу включно з червоним Китаєм. Цим останнім Америка погоджувалася б на новий здобуток світового комунізму, на введення червоного Китаю як рішального чинника до світової політики.

Ясно, що протипропозиція Шверніка це звичайна пропаганда, підготована з майстерною большевицькою облудою. Бо коли з вини совєтського представника Громика по кількох місяцях нарад заступників міністрів закордонних справ чотирьох великих держав в Парижі не можна було дійти до порозуміння навіть в формальній справі — усталення порядку нарад, то що доперва думати про заключення договору приязни поміж такими протилежними силами. Одначе само введення червоного Китаю, як п'ятого партнера світової політики при рівночаснім та остаточнім зліквідуванні національного уряду в Китаю, було б вже величезним здобутком світового комунізму.

Та все таки цей позірний вилім у совєтській практиці — не допускати до відома народів Совєтського Союзу нічого, що діється поза межами комуністичного світу — викликав велике здивування в пресі демократичних держав та десятки здогадів на тему, що криється за тим новим кроком Політбюра.

Нині можна ствердити з цілою певністю, що большевики ведуть політику подумаy не на один день чи навіть на один рік, але на десятки літ, а то й на століття, в яких накреслені шляхи совєтсько-російського імперіялізму.

Большевики можуть тактично поступатись на якийсь час в одній чи другій справі, якщо видять можливість направити її кількакратно в недалекій майбутності. Але вони цілком певно ніколи не поступляться у справі всевладного панування над опінією поневолених мас та народів совєтського царства. Поміщення згаданих двох статтей робило б враження, що так сталося. Совєтський громадянин зі сторінок совєтської преси довідався, що думає Моррисон про совєтський лад, та що Америка бажає приязні зі совєтською державою.

Допускаючи цей голос демократичного світу поза залізну заслону, Політбюро рівночасно повчило совєтських громадян про „лукавство капіталістичного світу". Мовляв, голосять мир а готовлять війну, не бажаючи порозуміння п'ятьох великих держав світу.

Слушно підкреслив Гарри Шварц в недільним Ню Йорк Таймсі, з дня 12 серпня ц. р., що Кремль міг позволити на проголошення поглядів Моррисона та американського Конґресу, бо вони містили тільки загальникові кличі, не входячи в ніяку конкретну справу, наболілу для населення совєтської тюрми народів. В першу чергу, — він слушно додає, — обі статті не заторкали такої наболілої справи, як гноблення підсовєтських народів та потреби їх визволення. Коли б Моррисон чи през. Труман у своїх письмах були порушили потребу визволення поневолених Москвою народів, то певно така справа не була б діждалася публікації на сторінках совєтської преси. Загальні кличі й так находять своє місце у фразах большевицьких „вождів", хоч менше в ділах.

Рівночасно з вістками про ці два згадані уступства Кремля в бік демократичного світу, світова преса принесла вісті про відновлення терору на теренах неросійських народів совєтської імперії, зокрема в Україні, Азербайджані та в Туркестані. Новий період терору має нагадати криваві роки 1937-38 відомі під назвою Єжовщини, від большевицького ката Єжова, що цей період зазначив тисячами вбивств та мільйонами депортацій.

Світова преса донесла рівночасно про сильне загострення комуністичних режимів в сателітських державах, зокрема в Польщі та в Чехословаччині. З формально незалежної Мадярщини почалися масові депортації населення до совєтської Росії.

Недавно Ню Йорк Таймс доносив також про скріплення визвольних рухів, зокрема в спокійним дотепер Азербайджані та в Туркестані; про на-

(Закінчення на стор. 3)

Вол. Дорошенко

МОЇ ЗУСТРІЧІ Й РОЗМОВИ З АКАД. А. КРИМСЬКИМ

(Спогади з нагоди 80-річчя його народин)

7)

Кримському нелегко було жити під большевиками. Радикал, прихильник Драгоманова, Агатангел Юхимович не належав проте до ніякої політичної партії й політикою не займався. До большевицької влади ставився льояльно, маючи все на оці інтереси української науки взагалі, а Академії зокрема. Був дуже обережний супроти червоних, не бажаючи наразити улюблену установу на репресії. Дехто з українців закидав йому навіть симпатії до большевиків. Але, не вважаючи на цю його льояльність, що на думку його неприхильників межувала ніби то з запобігливістю перед окупантами, був він для комуністів людиною чужою, з ворожого „націоналістичного" табору, до якої вони ставилися коли не підозріло, то в кращому випадку байдуже. В голодні часи початку большевицької навали, коли службовці різних їхніх установ користувалися спеціяльними століками, Кримський, не зважаючи на всю свою „червоність", ані разу не дістав квитка до тих, упривілейованих їдалень. (Щось подібне сталося з покійному голові НТШ д-р Іванові Раковському у Кракові, коли йому відмовлено користати з столівки службовців УЦК, а відіслано до пополітої харчівні для неуприлейованого загалу).

Проте ця його льояльність урятувала його підчас арештування С. Єфремова й багатьох інших українських науковців, обвинувачених у приналежності до „Спілки Визволення України". Не вважаючи навіть на близькість до нього Миколи Левченка, молодого етнографа, якого він пригорнув до себе, а якого Чека заслала в далеке заслання, самого його большевицька поліція не чіпала, хоч незабаром лиха доля спіткала його супротивника Грушевського, Кримський тільки втратив посаду неодмінного секретаря Академії й на довгі роки попав у неласку червоних окупантів. Тільки вже незадовго перед 2-гою світовою війною большевицький уряд пригадав собі славного орієнталіста й притягнув його знову до праці. Від того часу карієра Кримського йде швидкими кроками вгору. Він одержав навіть високе відзначення — орден Леніна. Ім'я його гремить по цілому Союзі. Хмари інтерв'юерів облягають його, не дають йому спокою. Він мусить висловлюватися з приводу найрізніших справ. А за большевицького захоплення Західної України, його як друга Івана Франка й як визначного й заслуженого наукового діяча Сов. Союзу, відряджають до Львова.

III.
У ЛЬВОВІ (1940-1941 рр.)

У Львові був Кримський двома наворотами підчас вїзних Сесій Академії Наук УРСР в 1940 і в 1941 рр. От тут я знову побачив Агатангела Юхимовича й знову ми стрінулися як старі приятелі. Стрічалися ми тоді дуже часто, як на сесіях Академії, так і поза ними. Був я, розуміється, й на мітингу в пам'ять Івана Франка, що його влаштувала Академія в 1940 р. в честь великого Каменяра Західної України коло його могили на Личаківському кладовищі. Кримський виголосив там свою з прегарною промовою про свого славного друга. Не побоявся Агатангел Юхимович відвідати мене не тільки в бібліотеці НТШ, але і в моїй хаті. Був він моїм гостем в обидва свої приїзди. Я запрошував його до себе на обід і він приходив десь на першу годину пополудні й сидів у нас поза північ. Сидів увесь цей час, буквально не сходячи з місця. Дружина моя кілька разів питалася достойного гостя, чи не хоче він відпочити по обіді, або перейтися, чи не потребує помити руки в лазничці, але він відмовлявся й нерухався з місця. Тримався Агатангел Юхимович напрочуд добре. Правда постарівся, посивів, але був, як і колись, жвавий і невтомний. Мало що змінився за ті двадцять років, що ми не бачилися. Мав дуже добрий апетит і їв усе, що наготувала дружина, з великим смаком і охотою і підчас обіду й підчас вечері. І ввесь час оповідав, і оповідав, немов хотів надолужити той час, що ми не бачилися. Дуже цікавився західньо-українськими виданнями й, оглядаючи мою бібліотеку, деякими з них просто захоплювався. Особливо тішився Українською Загальною Енциклопедією, якої до того часу не бачив. Треба сказати, що після процесу СВУ, а особливо після самогубства Скрипника, переважлися всякі взаємини УРСР з Західньою Україною й галицькі видання стали заказаним овочем навіть для науковців. Агатангел Юхимович просто був захоплений УЗЕ, подивляв її гарне видання, папір, ілюстрації, мапи, таблиці.

Конче хотів придбати її для себе. Серед дублетів бібліотеки НТШ я мав один повний, гарно оправлений примірник Енциклопедії і цей примірник передав керівникові львівської філії бібліотеки Академії Наук, у склад якої входила бібліотека НТШ тов. Якову Мойсейовичу Зайкіну, щоб презентував орденосному академікові, що той вчинив з великою помпою. Тепер я вже не пам'ятаю, від всього того, що оповідав нам Кримський, а записувати було небезпечно, бо всі ми були на підозрінні й могли кожного часу сподіватися непрохних гостей, тим більше, що НКВД тягало мене на допити в грудні 1939 і січні 1940 р. Розуміється, темою наших розмов були передовсім справи наукові й літературні. Якраз тоді, перед війною з наказу большевицької влади злаздила Академія новий російсько-український словник, де в український частині вмисне підібрано слова тотожні або схожі з російськими. Повикидано силу-силенну слів під тих вже відмінних від російських (напр. ви не знайшли б там слова „ліжко" на означення російського „кровать", бо це мовляв, польонізм (!), а тільки „кровать", і т. д. Редакцію цього, як жартували, „Російсько - московського" словника доручено не комусь з українських філологів, тим більше Кримському, тільки академікові М. Калиновичеві з фаху санскритологові. Макети (пробні примірники) цього русифікаційного словника прислано й до Львова на розгляд і апробату західньо-українських мовознавців. Усі вони — й Сімович, Студинський та інші висловилися про нього негативно. Кримський теж поставився до словника дуже різко і в розмовах з нами досить його висміював. Опінія Кримського й одноздушна помовознавців, західньо - українських примусили тої большевиків змінити прикру справу і словник тоді не появився. А в останньому часі, приборкавши цілу Україну, вже випустили цей словник, ба більше його обмосковивши. Акад. М. Калинович свого часу був теж репресований і, жився критикувати накинене йому видання й страха раді, згодився дати своє ім'я цьому філологічному страхопудові.

(Продовження буде).

Вільям Мек Вер О'Тун.

ДИТИНСТВО ІВАНА ФРАНКА

(В роковини народження Поета)

1)

Всякі спроби дослідників і критиків підійти об'єктивно до Івана Франка і його творчости, дотепер не увінчались поважним успіхом. Всі вони зазначували, що до Івана Франка і його творчости підходять „сіне іра ет студіо", але кожний зокрема хотів у Франкові бачити самого себе, в його творчості — відбитку своїх думок, почувань і світовідчування.

Не вичислюючи прізвищ дослідників і критиків Франка та його творчости, можемо їх поділити на дві групи: формалістів і коньюнктуристів. Перші розглядали й розглядають Франка та його творчість, виходячи з погляду, що мистецький твір має вартість не тим, яку ідею в цей твір уклав поет, а тим, якими поетичними засобами послугувався поет у своїй творчості, щоб викликати емоцію у читачів. Мистецький твір, для цієї групи дослідників і критиків, по своїй внутрішній структурі мусить творити цілість: система, елементи мають бути в найтіснішій залежності. Ритм, чи оповідання, себто форма, мусять бути залежними від змісту, образи мусять відповідати сюжетові, розповідь мусить бути пов'язана з тенденцією; „невідповідність до дійсности тут не є закон, а внутрішня логіка елементів".

Друга група дослідників і критиків в основу ставлять правило, що так, як людський організм кожному своєму органові приділяє функцію, і існування організму залежить від правильного функціонування органів, так і змисл мистецького твору залежить від тих вічно нових питань, що йому ставлять все нові безконечно різноманітні його читачі або глядачі. Для цієї групи, кожне наближення читачів чи глядачів до мистецького твору, є його нове витворення; кожний читач творів поета чи письменника, є немов би новий його автор, а кожне нове покоління, є нова сторінка в історії мистецького твору. Мистецький твір для цієї групи не перебуває повсяк час у такому образі, в якому він творився, він міняється, розвивається, а вкінці й вмірає.

Зі загальної, дуже поверховної характеристики обох груп, видно, що одні дослідники й критики цікавляться формальною сторінкою творів, другі — ідеєю творів і настроями читачів. Духовий зміст, внутрішня форма, те домінантне зерно, що лежить у основі твору й надає йому душу й серце та удухотворює твір — поетове „Я", їх цікавить дуже мало, або й зовсім не цікавить. Таксамо не цікавить їх епоха, у якій жив поет, ані його духовий стан, у якому він твір творив.

Дуже влучно замітив Ю. Шерех, що „у нас читають Шевченка — і все в одно око входить, а в друге безслідно виходить. Аж раптом одне місце збігається з думками й поглядами читача — і його підхоплюють, виписують, цитують... Це називається, мабуть, використувати Шевченка як пророка. У нас за такою самою методою і „критичні статті" пишуть — про Шевченка, про Лесю Українку, про Франка, а особливо з нагоди ювілеїв. Не помічаючи того, що це образа і для Шевченка, Лесі Українки, Франка — і для тих читачів, кому ці критичні описи пропонується. У нас нема зрозуміння, що справжня людина — завжди цілість. Може суперечна, може складна, але цілість".

На нашу думку пізнати Франка як цілість можна тоді, коли при розгляді його самого і його творчости покличемо на поміч психологію. Правда, психологію і поезію, чи творчість письменника, ніяк не можна утотожнювати і ми цього робити не думаємо. Психологія, як кожна наука, має свої точно означені завдання і засоби виконання. Вона намагається описати й пояснити людську психіку, поезія — має завдання відтворити й наявно образово передати та викликати в уяві читачів події психічного життя, цю внутрішню дійсність, що її переживав поет.

Та проте, коли ми хочемо пізнати таємні глибини душі поета і його серця, ми можемо мову поетичних образів-символів перекласти на мову наукових понять. Український психолог проф. д-р О. Кульчицький каже, що таку методу досліду можна застосувати. „Можна, а навіть треба, переконує він дослідників і критиків, коли тільки відчутий символ бажається розглянути в поглибленій перспективі критичної, узагальненої думки, узагальненого й окресленого пізнання, і коли з другого боку бажається в переконливу схематичність наукових узагальнень, в „блідолицість гадки" налити крови життя, що кружляє так буйно в героях поем, — в певному розумінні більш живучих, як ми — живі".

Ми, беручи під увагу необєктивність дотеперішних дослідників і критиків Франка та його творчости, заохочені д-ром О. Кульчицьким, робимо спробу розглядати Франка і його творчість за допомогою психології.

Людина продовж свого життя проходить певні етапи розвитку і кожний з них має свою динаміку, свої характеристичні настанови супроти світу, суспільности і супроти свого „я". В кожнім етапі, або, як це розвиткова психологія називає, в кожній фазі людського життя, в наслідок змін настанов (т. зв. домінанцій), в психіці людини настають різні зміни, кризи, приходять до суспільних сутичок, що виявляються відтак у її діях та її творчості.

Життя кожної людини, це окреслена скількість відтинків, фаз і підфаз. Розвиткова психологія визначує їх п'ять менш-більш такими роками. Перша фаза, або т. зв. підготовча — від народження до 18 року життя. Вона ділиться знову на п'ять підфаз і остання з цих підфаз, т. зв. підфаза адолесценції поміж 15-18 роком життя, належить уже до другої т. зв. головної фази, що триває від 15-30 року життя. Третя фаза триває від 30-45 року життя, четверта від 45-60 року, а п'ята від 60 року життя до смерти.

Поміж поодинокими фазами і підфазами є певне відношення. Так, напр. поміж першою фазою, себто поміж підготовною фазою вишколу і дитинства та чотирьома наступними фазами, дитинство є неначе короткою експозицією людського життя. Підфаза, що триває від 2-5 року життя і підфаза, що триває від 5-12 року життя мають деяку подібність поміж фазою другою і третьою.

Так як поміж 2-5 роком життя молодої людини переважають функційні гри і сама функція, а не вислід і осяг є метою гри, так поміж 15-30 роком життя людина в своїй життьовій експанзії є наставлена на функцію, на саму дію і діяльність. Осяг, вислід, його трівкість і пожиточність для себе і для суспільности, відіграє у людини в тому віці другорядну ролю. Є також певна подібність, як ми вже згадували, і поміж підфазою, що триває від 5-12 року життя і фазою 30-45 років.

Як у підфазі 5-12 року життя конструкційні гри стають не тільки насолодою творення, чи точніше сказати, насолодою в творенні, але й в створеному, в осягу, в збудованому, так і у фазі 30-45 року головну ролю грає позитивний осяг, а не сама творчість з з функційною насолодою дії. Твір, осягнення висліду, осяг набирає в цій фазі такого значення, що підпорядковує собі всеціло людину.

Таксамо мається справа з п'ятою підфазою дитинства, дозрівання і адолесценції, а фазами четвертою й п'ятою. Як людина між 12-15 роком життя відкриває своє „я", відкриває свою духовість і духовість у світі та починає дивитися на свої зацікавлення з критицизмом і відходить у самоту, так само людина між 45 і 60 роком життя дивиться з критицизмом супроти себе і своїх осягів та відходить також у самоту.

Є велика подібність між людиною 15-18 року і людиною старечого віку. Як людина 15-18 року охоплює свою минувшину і своєю уявою намагається сягнути у власну майбутність, щоб знайти правильний шлях у життя, так людина старечого віку, споглядаючи в свою минувшину, намагається збагнути прийдешню тайну смерти і тайну вічного життя по смерти.

Цей коротенький відступ у психологію показує нам, що людина продовж свого життя психічно зміняється, а заразом з її психічними змінами наступають зміни і її настанови супроти світу, окруження суспільности і власного „я". Коли звичайна людина проходить свої фази життя, то вона про них, звичайно, нічого не знає і нікому про свій душевний стан не говорить. У неї, як це привикли звичайні люди казати, само щось таке дістається. Інакше це висловлює поет. Він, за допомогою поезії, образів-символів, наявних і конкретних метафор, намагається схопити і відтворити оту внутрішню дійсність та подати її до відома своїм читачам. В душі поета відбувається безперивний кругообіг від пізнання через фазовість до почування й висловлення.

(Продовження буде)

МИКОЛА ДЖЕРЯ НАШИХ ДНІВ

(Враження з повісти Т. Осьмачки „План до двору")

Хто хотів би зрозуміти українську селянську душу, гнів і сила якої одним революційним Самсоновим рухом повалила була російсько-царську імперію, той мусів би уважно простудіювати дві повісті української літератури — „Миколу Джерю" Нечуя-Левицького та „Фата Моргана" Коцюбинського, написані задовго до судного дня 1917-го року. Ці дві книги знаменують собою два великі етапи розвитку нашого селянства в реальних умовах колоніяльного рабства України. В них уже відчувалися громи грядущої української визвольної революції, як також і зародки її тимчасової поразки.

Своїм „Старшим боярином" Т. Осьмачка ніби перевірив із дальшої історичної перспективи художню й історичну вірність тих двох образів селянства і ще раз потвердив силу їхньої правдивости. Висновок митця з цієї своєрідної „перевірки" перейнятий якоюсь невичерпною внутрішньою бадьорістю, мажором, що викликає довір'я до майбутнього.

Але ось через п'ять років після „Старшого боярина" автор пише повість „План до двору", яка звучить наче як трагічний епілог великої історичної драми українського селянства. Коли „Микола Джеря" являє образ ще соціяльно незрізничкованого психологічно-цільного селянства, коли „Фата Моргана" показує цього селянського Самсона-велетня в період його осліплення історично-неминучим внутрішнім соціяльним розшаруванням на куркулів і бідняків, то „План до двору" подає образ селянства, знову об'єднаного найбільшою в його історії руїною всіх його складників. Щось тут до болю нагадує село часів „Миколи Джері"... Кріпаччина тоді — колгоспщина тепер; польський пан тоді — московське районове і колгоспне начальство тепер; розпачливий вибух особистої розправи Миколи Джері над паном і втеча його за Дунай тоді — і вбивство комісара та еміграція Нерадька за Дністер тепер. Навіть місце дії обох повістей те саме — географічне осереддя України — Київщина. І водночас не помічаємо жадного прямого впливу Нечуя на Осьмачку, жадного запозичення. Ні, це просто залізна настирливість історичної долі селянства. Невже ж його трагедія вічна?...

З другого боку, між селом Нечуя - Левицького і селом Осьмачки велетенська різниця і відстань. Трагедія триває далі, але це вже третя і найбільш напружена та критична її дія після Нечуя і Коцюбинського. Давно вже порубані і на колгоспні стайні та печі віддані зелені верби і групі запашних вербівських левад, нема вже й фортеці селянського двору та хати, зогнили кістки обох ворогуючих — і незаможника і куркуля у спільній братській могилі московського терору. Прийшов план до двору і до душі селянина — план його тотального винищення і немає на всіх просторах сільської України навіть заячого затишку для опанованої жахом душі.

Ні, анічогісінько спільного нема в цій картині з картинами Нечуя і навіть Коцюбинського. Нечуваною страшною квіткою страждань і злочинного винищення барвистого селянського царства спалахує нова селянська повість Осьмачки. Немає тут ні реалізму Нечуя, ні імпресіонізму Коцюбинського. Якийсь по біблійному несамовитий експресіонізм, коли деталь промовляє за цілість, а теоретична притча виносить угору деталь і дає їй епічне звучання.

Так село в передсмертній агонії ніби ще раз показує свої найзатаєніші скарби, свою красу і силу і... свою стихійну нездатність ані підкоритися долі, ані опанувати її.

Чи ж умирає з такою потрясаючою силою те, що природно оджило свій вік, зостарілось і закінчило свій життьовий цикль? Певно, що ні. Це не смерть, а крайній спротив накинутій смерті. Село єдине в цьому спротиві, геть аж до місцевого сексота, що заломлюється в своїй іудиній професії. І над усим тим пеклом панує образ дівчини, що думає про інших, бо „не може так, щоб комусь не помогти". Ми б назвали цю дівчину символом моральної сили українського народу, але вона надто жива і яскрава та далека від натягненої авреолі святости, щоб її називати цим сухим терміном.

Селянська тема — одна з основних тем сучасности не тільки для України. Індустріялізація світу парадоксальним чином не тільки не здіймає цієї проблеми, а висуває її наново, як одну з основних проблем сучасности — як світову аґрарну проблему рівноваги села і міста, природи і техніки, колонії і імперії, особи і суспільства. На цій проблемі складають сьогодні іспит чи ламають собі зуби найбільші соціяльно-політичні системи світу, хоч може самі вони і несвідомі того.

Українська найновіша література, в тому й сучасна (згадати б хоч Стефаника, Васильченка, „Волинь" У. Самчука, перший том „Матері" А. Головка — в першій редакції, твори Д. Гуменної, поезії раннього Тичини і В. Барки) глибоко відтворила селянський світ і займає тут чи не перше місце у світовій літературі, не зважаючи на шедеври Гамсуна і Раймондта. Колись, як Україна вийде в широкий світ із своєї російської тюрми, це побачать і визнають усі. Тоді і значення Осьмаччиної творчости вийде далеко за українські межі. (д)

ЧИ СТАЛІН ПІШОВ НА УСТУПСТВА?

(Закінчення зі сторони 2)

ціонально-комуністичні тенденції серед комуністів Болгарії, Польщі та Чехословаччини. Коротко, з одного боку стає неспокійно в самім совєтськім царстві та в його сателітах, а з другого боку розходяться вістки про терор на цілім просторі Совєтського Союзу. Серед того, здавалося б неспокійного, а навіть до певної міри критичного положення в комуністичнім світі, Кремль немов доливає оливи до вогню та ще й відкриває перед переляканим совєтським громадянином це, що думає про Совєтів британський „соціяліст" Моррисон і американський „капіталіст" Труман.

Ясно, що в цих „поступках" Кремля криється тільки акція на благо Кремля та на закріплення володіння Політбюра над третиною людського роду. Перед світом західної демократії большевицькі вожаки пустили миляну баньку про свій нібито лібералізм та про можливість договоритися з комуністичним світом. В Москві розраховують на те, що ще й тепер вдасться обдурити тисячі американців та британців і настроїти їх прихильно до „миролюбного" Сталіна.

В проголошенню кличів Моррисона і Трумана Кремль має ще й свій внутрішній обрахунок. Тепер, в часі терору, йому йдеться про викриття підозрілих осіб поміж совєтськими громадянами, охочих договорюватись з капіталістичним світом, заглядати поза залізну заслону на захід. Проголошення згаданих писем західних лідерів — це чергова провокація Політбюра, щоб при допомозі тої примани зловити на вудку МВД нові тисячі найменш благонадійних та винищити їх напередодні рішальних подій для комуністичного світу.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси).

ПОРОЧНИЙ ВОРОНЬКО

Власне, за неналежне ведення совєтської пропаґанди серед українців Канади й нагоріло одному з молодих совєтських поетів, який здобув розголос в СССР протягом останніх років, Платонові Воронькові, та його „соратниці" Любові Забашті. Воронько, та Забашта за свої „порочні вірші", призначені для Українців в Канаді, стали до однієї лави з Сосюрою, Рильським і ін.

Розходиться про два вірші, друковані в журналі „Дніпро", — „Лист" Воорнька та „Канадській українці" Забашти. Воронько, щоб „звеселити серце" українця в Канаді, голодного та приниженого, захотів йому сказати слово про Україну. І в зв'язку з тим отримав закид: „Про совєтську Україну? Воронько чомусь уникає цього слова. Можливо, створюваний ним образ так яскраво малює нашу УССР, яка знайшла своє щастя в совєтській батьківщині, в братній сталінській сім'ї совєтських народів, що мова йде саме про совєтську соціялістичну Україну? Марні сподівання. Глухі, невиразні натяки на сьогоднішнє щасливе життя людей совєтської України тонуть у зливі безумних піїтських витребеньок: „полуниці", „зірки", „солов'їні співи", „золоте світання", „синювата вода" і т. д. Не набагато поліпшують зміст віршу і його заключні рядки: любо, радо живуть мої щасливі земляки на батьківщині, там, на Україні..."

Подібної „провини" допустилася також і Забашта...

Партія вказує, що такі вірші „канадському другові" нічого не розповідають про сьогоднішній день рідної сторони, не розширюють його світогляду, а щождо совєтських читачів, то вони... викликають гостре почуття образи у них. Адже ті твори ображають найдорожче, що є у наших людей, — святе почуття совєтського патріотизму", бо „в уявленні совєтських людей образ України невіддільний від образу совєтської батьківщини, керованої партією большевиків"...

Воронько і Забашта, виходить, ще не збагнули, що про Україну можна говорити не інакше, як тільки так: „з ласки Сталіна, з піклування партії, завдяки братній допомозі великого російського народу, воз'єднана і щаслива колгоспно-індустріяльна Україна".

ПОКАЯННЯ

Головним махером у справах чистки совєтської літератури українською мовою по московській декаді „літератури і мистецтва", як виглядає, стає — сам осуджений за промахи — О. Корнійчук. Він (ну, і хитрий хахол!) негайно по поверненні з Москви скликав президію правління спілки письменників, прочитав відому статтю з „Правди" і зажадав від членів президії зайняти виразне становище до статті. Зрозуміло, сам він, як і решта зібраних, прийняли статтю з „вдячністю, як вияв большевицького піклування, як допомогу партії в боротьбі проти проявів націоналізму". Він розпорядився на 17. 7. до Києва скликати пленум правління спілки з участю усього письменницького активу УССР. Сам на цьому пленумі взявся доповідати на тему „ідеологічних пеєркручень в літературі".

Про засідання пленуму відомостей ще нема.

Прелюдія до цього покаянного видовища, властиво, вже почалася. На засіданні президії Академії Наук УССР ударився в груди і признав свою вину Максим Рильський, а поруч з ним цілий інститут суспільних наук Академії. Постановлено „в першу чергу уважно перевірити підготовлені до друку праці з Історії Української ССР та історії української літератури, роботи з галузі мистецтвознавства, етнографії і ін." Рішено також „посилити виховно-ідеологічну роботу серед наукових співробітників".

І В ХАРКОВІ

Окремо до 17. липня проходила підготовка в Харкові. Там обговорювано „ідеологічні перекручення в літературі" на засіданні харківського обкому з участю представників спілок письменників, композиторів, художників тощо. Признався до вини секретар обкому Скаба, бо обком „недостатньо керував ідейно-виховною роботою"; признався голова правління харківської філії спілки композиторів Гайдамака, що „спілка безкритично поставилася" до опери „Богдан Хмельницький", до музики Нахабіна, Клебанова, до лібретто І. Муратова, Ю. Мартича і ін.; признався рівнож Петро Панч, що спілка письменників працювала при „відсутності критики, в атмосфері захвалювання"; покаявся в імені робітників харківських театрів Буквін. Колективно прийнято рішення „в якнайкоротшому часі усунути хиби, вказані в газеті „Правда" за 2. липня", а секретарі обкому отримали наказ „протягом двох днів опрацювати та подати до затвердження обкому заходи щодо посилення ідейно-виховної роботи".

(У. Думка)

● **Просовєтські делеґати робітничих організацій, таких як кушнірської і готелевої юній,** повернулися по подорожі по Европі. Вони описують положення робітників у Франції як жахливе, бо робітники живуть „в шапах і будах", а за те в Совєтах робітники „добре нагодовані, гарно зодягнені і мають гарні помешкання". Делеґати кажуть також, що вони вільно об'їздили Росію від Москви до Ялти і мали з собою тільки чотирьох мовних перекладачів.

● **Мадярщина обвинувачує Юґославію,** заявляючи в офіційній ноті, що прикордонні війська Тіта стріляли з 105 мм. гармат углиб мадярської території.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **„Наша Мета",** католицький тижневик в Торонто, звернув увагу, що в час останнього перепису населення в Канаді, який відбувався 1. 6., в переписних формулярах, у рубриці „віровизнальна приналежність", було вирахувано до 20 деномінацій з поминенням греко-католицького віровизнання. Тежневик слушно ствердив ,що таке поминення поважно утруднює справу докладного встановлення кількости громадян українського походження.

● **„Волинь у боротьбі за волю України"** — матеріяли до такого збірника збирає гурток волинян у Вінніпегу. Збірник сміливо запроєктований на 1000 сторін друку. В першій частині він має розказати про походження назви Волинь, дати нарис фізичної географії, історії, історії Церкви, культури й освіти та населення цієї нашої волости, в другій частині розказати про червону московську окупацію, далі польську та німецьку. Пожвавлення організованої національно-громадської діяльности волинян в Канаді й ЗДА важливе тим, що саме в цих країнах багато українців з Волині, Полісся та Холмщини, прибувши ще в 20-их і 30-их роках з малою національною свідомістю, пішло за кличами „проґресивних" криптокомуністичних і псевдоукраїнських організацій. Таке саме поле діяльности для національних гуртків волинян, без сумніву ,в країнах півд. Америки, хоча б Арґентини і Бразилії.

● **Збільшила колекцію українських книжок публічна бібліотека в Нюарку** — відділ Спрінґфелд на розі 14-ої евеню і Гейсе стріт. Бібліотека оголосила заклик до українських читачів відвідувати книгозбірню, що саме тепер дістала твори „Самчука, Приходька, Любченка, Парфанович та інших добре відомих авторів". Бібліотека відкрита в понеділок і четвер о 1-9 год., вівторок, середа і п'ятниця о 1-6 год. З 8-го вересня бібліотека буде відкрита також по суботах від год. 9 ранку до 1 год. пополудні.

● **У Филаделфії група українських малярів** взяла участь у виставці мистецької студії квейкрів. Свої праці виставили Юлія Миколайська, П. Мегик, К. Трохименко, Олена та Марія Векличі.

● **„Сватання на Гончарівці"** поставив аматорський драмгурток філії ТПУК з Понта Ґроса (Бразилія) та гастролював з цією комедією також у Прудентополі.

● **Дев'ять кооператив є в Вінніпеґу (Канада),** з них найміцніші: „Калина" — найстарша тут кооператива, що заснована 1930 р. і має $9.261 власного фонду, та „Кооператива Північного Вінніпеґу", що має 640 членів, $296,516 обороту річно і $12.386 власного фонду.

● **Православні українці в Канаді** склали вже понад $70.000 на будову катедрального храму Пресвятої Тройці в Вінніпеґу.

● **В Буенос Айрес** місцева організаційна клітина сумівців успішно влаштувала „День українського моря". В мистецькій частині дня виступав співочий квартет Яблонського, в якому співає Степан Гумініович. Доповідь читав М. [illegible]ський.

● **Редакція українського католицького місячника „Вісник" у Парижі** підготовляє матеріяли до видання збірника, присвяченого праці Української Католицької Церкви за останні 50 років. Збірник повинен незабаром появитися з друку.

● **Історія української музики.** Українські газети в ЗДА надрукували заклик Йосипа Залеського, 82 Філмор евеню, Буффало 10, Ню Йорк, до всіх музиків-українців у вільному світі „подати свій короткий життєпис, відомості про дотеперішню працю і творчість та адресу для складення історії української музики". До речі, доброго підручника такої історії досі не було.

● **Марія Вітовська,** вдова по сл. п. полковникові Д. Вітовському, як повідомив „Новий Шлях", незабаром має прибути до ЗДА на поселення.

• РОЗШУКИ •

ПОШУКУЮ ЗА РОДИНОЮ ПРОХНИЦЬКИХ, котрих батько помер в 1948 р. і котрі мають перебувати в Ню Йорку. Покійного брат Михайло Прохницький з Тиминс в Канаді помер полишивши масток і в тій справі прошу зголоситись.
PETER MOHYLUK, 190 Columbus Ave
Timmins, Ont. — Canada

ПОШУКУЮ ГУСТАВУ ЩЕРБАН із сином Зеноном, родом з Дрогобича (Галичина). До 1945 р. перебували в Берліні (Німеччина). Хто знає про них, або вони самі прошу писати на адресу:
Стефанія з Хмеловських
НЄХВАДОВІЧ
125 Kensington Ave, Jersey City, N. J.

ПОШУКУЮ братів ІВАНА, ПЕТРА і сестру МАРІЮ ДРАГУН, вивезених до Німеччини на працю в 1943 р. Хто знав би про їх долю, — прошу повідомити на адресу:
ANNA DRAGUN
36 Chesnut Ave, — Trenton, N. J.
Американські і заокеанські газети проситься це передрукувати.

ПОШУКУЮ вуйка КУЦІЯ з села Різдв'яне коло Рогатина, котрий виїхав 1928-30 р. і перебував в Ню Йорку. — Хто знає місце його перебування, писати на адресу:
ANNA DRAGUN
36, Chesnut Ave, — Trenton, N. J.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"!

На Народний Фонд на 1951 Рік Зложили:

Ліста ч. 5 (до 31. липня вкл.)

АРКАНЗАС: Дюма: М. Возняк $10.
КОННЕКТИКЕТ: Ню Гейвен: По $10: А. Данило, В. Данило.
Шелтон: В. Смолій $5.
Стемфорд: д-р А. Штефан $10.
ДЕЛЕВЕР: Вилмингтон: М. Гарванко $10.
ІЛЛИНОЙ: Шикаго: Бр. св. Миколая (106 від. УНС) $20. По $10: З. Кренців, Ю. Потграбя, Г. Теодорович, І. Юрчак, І. Кукурба. $5: В .Багрій.
МЕРИЛЕНД: Куртис Бей: По $10: В .Блажків, І. Іванюк, О. Яхно, П. Войтович, В. Войтович.
МИШИГЕН: Дітройт: По $10: І. Бойко, В. Дідик, С. Дулька, Ф. Гузіль, Л. Казієвич, С. Крупка, Г. Курилів, Д. Марців, А. і Т. Михальчук, С. Мокрий, П. Сотник. По $5: В. Іванків, В. Поцілуйко. $4: І. Дзядик. $1: М. Любінська.
Гемтремк: По $10: Д. Несторович, В. Несторович, З. Стельмах. По $5: Б. Несторович, Р. Несторович.
НЮ ДЖЕРЗИ: Джерзи Сиgivi: П. Костик $25. М. Мацяк (збірка на прийнятті) $18, які зложили: по $5: М. Мацях, І. Брик. По $2: І. Барна, Т. Гіль, М. Петришин. По $1: І. Підгорецький, М. Заяць. По $10: Бр .св. Петра й Павла (3 від. Провидіння), В. Бридун, М. Гречин, В. Гаврилюк, С. Гречило, А. Кедринський, С. Кочан, Р. Левицький, С. Островський, П. Палка, П. Побігун. $1: Н. Горішний.
Ленокс Гарбор: О. Перлович $10.
Нюарк: По $10: І. Дубей, В. Матіяш, О. Венке. $1: П. Савка.
НЮ ЙОРК: Бруклин: По $10: д-р Лука Луців, П. Корейко, О. Старостяк.
Ню Йорк Ситі: По $10 інж. Р. Онишкевич, Д. Верба, О. Кібюк. $2: Зоя Полевська.
Літл Фоллс: М. Паламар $10.
Сиракюз: По $25: М. Ковбаснюк, Антін Яворський. $20: Українська Січ (39 від. УНС). По $10: о. О. Ваца, Г. Базар, М. Безкоровайний, М. Годжак, С. Грицик, І. Гриник, М. Граб, З. Євчук, В. Куцак, М. Кочан, М. Каній, А. Курилко, С. Кульчицький, М. Кузьма, А. Лаба, І. Луцак, М. Лучин, Д. Майкович, Д. Оринич, І. Пігуляк, І. Пиндус, В. Прибила, В. Ревюк, С. Рекуляк, М. Семчишин, І. Шушняк, Д. Ткач, Е. Тишко, Укр. Золотий Хрест, Т. Велич, В. Жмур, Л. Залевський. По $5: Т. Бонесвік, М. Брезіцький, К. Бузько, І. Годжак, М. Костик, І. Каменюк, М. Пастушенчин, П. Пічкур, М. Рубич, Т. Шкляренко. $2: В. Осухівський. Українська Організація Молоді $500 (на УКК ще в 1950 році).
Трой: По $10: А. Боднар, о. А. Іванишин.
Ютіка: А. Рішай $5.
Водервлит: Збірка з нагоди посвячення пам'ятника о. Е. Теслі $21 (зложили: Михасіви $5, Урбани $5, Теслі і Міляновські по 2. По $1: М. Іванюк, Коновальчук, М. Коґіса, Лазурко, Васильковi, Веселі, Н. Н.).
Йонкерс: По $10: В. Безанюк, С. Безанюк.
Рачестер: І. Велей $10.
НОРТ КАРОЛАЙНА: Сенфорд: С. М. Личковський $5.
ОГАЙО: Кемпбел: 119 від. УНС $5.
Клівленд: Д. Шмагала $25. По $10: М. Байко, Д. Давидович, В. Чужак, Я. Галандюк, Г. Голубець, Б. Ковальський, Ю. Коваленко, Гр. Ковч, М. Ковалисько, В. Кметь, Я. Кравчук, С. Кріслатий, Й. Кулас, Л. Лесик, П. Лещишин, М. Павлюк, М. Тимчишин, Е. Якубович, М. Вербінський, В. Возняк, Ф. Ясько, Д. Ванкевич, М. Жовнір. По $5: Д. Боднар. $1: Я. Шикалюк.
ПЕНСИЛВЕНІЯ: Филаделфія: Українська Громада (23 вул. і Бровн) із свята Соборности $15,80. По $10: М. Филяк, Д. Сенюх, А. Бобинська, О. Бобинський, К. Прохурський, М. Середа. По $5: Б. Фльорчук, Гр. Лех, І. Мриц. $2: М. і О. Грабовенський.
Скрентон: Параня Залітач $5.
Вест Істон: А. Каленюк $10.
Трентон: Ю. Криса $10.
Вейн: І. Костинюк $10.

Ukrainian Congress Committee of America,
P. O. Box 721, Church St. Annex
New York 8, N. Y.

ПОНАД 100 ВБИТИХ І ПОРАНЕНИХ ПІДЧАС ЗЕМЛЕТРУСУ В ТУРЕЧЧИНІ

Стамбул, Туреччина. — Минулого вівтірка навістив північну Туреччину землетрус, жертвою якого, крім матеріяльних шкод, впало 44 особи вбиті і 74 поранені. В офіціяльному повідомленні сказано, що ці підсумки жертв не є кінцеві, бо під руїнами розвалених землетрусом домів подибується щораз нові жертви. Найбільше шкод і знищень зазнало місто Канкірі, на північ від Анкари, в якому тисячі осіб залишилися без даху над головою. Землетрус знищив теж залізниче получення з тим містом, що ускладнює висилку допомоги. Потрясення відчулося теж в Анкарі та в Істамбулі, але там не було жодних шкід. Землетрус тривав 50 секунд.

● **Комісія закордонних справ Палати перевіряє шкоду,** заподіяну індійському збіжжю малпами. Малпи це святі звірі в Індії і тому їм дозволяють „гуляти" в стоячому збіжжі. Шкоду розцінюють по 10 ц. денно від кожної малпи.

● **Дістає денно по $500 із забезпечень для безробітних стейтова** *каса в Ню Джерзі. Насправді вона* тільки відбирає гроші, виплачені штучним „безробітним", які при зміні праці подавалися за безробітних і „натягнули" стейт на 80 тисяч долярів.

● **Звільнили з посади в британському Адміралтействі** офіцера постачання зброї МекҐрата після того, як він добровільно сам заявив, що належав раніш до комуністичної партії.

● **У Швеції через нестачу паперу** затримався вихід деяких журналів за серпень місяць.

● **Британія і Савдійська Арабія** пробують полагодити спірне питання власности дев'яти островів, багатьох мілин і деяких прибережних територій, багатих на нафту.

ЛІТНІ ТЕАТРИ В КАНАДІ

Літній театр — постановка сценічних драм і ревій у шатрах, пристосованих для тієї мети стодолах, спортових стадіонах і готелевих забавових залях — набирає щораз більшого значення в Канаді.

Такі літні театри, що в основному працюють підчас вакаційного сезону, затрудняють багатьох канадійських передових артисток і аристів у місяцях між. реґулярними театральними сезонами, а водночас служать як місце вишколу для нових театральних сил. Деколи канадійські театральні сили в тому літньому часі скріплюються участю голівудських або бродвейських артистів, які радо використовують цю нагоду для праці в таких неформальних відносинах.

Провінція Онтаріо має найбільше число літніх театрів. Є їх десять, а саме: „Театр Ред Барн" у Джексон Пойнт (купелева місцевість над озером Сімку), „Театр Ніяґара Барн" в Алянбурзі, Грейвенгирст і Порт Карлінґ у дистрикті Маскока, Готель „ЛяСаль" у Кінґстоні, Авдиторія школи ім. королеви Мері в Пітербору і два театри в Лондоні. Оттава має свій літній театр, а Торонто втішається низкою музичних виступів під спільною назвою „Мелоді Фер" (на Дафферінській площі).

Провінція Квебек має два літні театри — Театр „Бре Манор" у Новлтоні та „Канадійський Мистецький Театр" (т. зв. „Маунтен Плейгауз") на вершку Королівської гори в самому серці Монтреалу.

Мешканці західного побережжя Канади від довшого часу ентузіястично підтримують літній театр та літні концерти. Відомий „Театр під Зорями" у Ванкувері (у парку Стенлі) успішно продовжує свою працю вже дванадцяте літо з черги. Там же, у Ванкувері, діє ще один літній театр під відкритим небом, а саме „Літній Театр Тотем", сцена якого знаходиться в „Ембелсайд Боул".

У прерійних та надморських провінціях немає такої активности, як у згаданих досі частинах Канади. Саскачеванське „Західне Театральне Об'єднання", яке зорганізувало в минулому році літнє турне по 83 містах і містечках цієї провінції, робить заходи, щоб працювати не тільки сезоново, але й безперервно цілий рік. Також у Н. Шотляндії та Альберті цього року не діють літні театри. В Манітобі вони проявляють тільки незначну діяльність.

З прибутків літніх театрів не можна збагатитися і ніхто цього не очікує. Ці театри ставлять деколи набагато слабші драми — щодо змісту й виконання — як у зимовому сезоні. Однак ці театри вважаються радше як засіб школення канадійських сценічних і радіових артистів та втримування їх активними у цьому „мертвому сезоні". Дальше — це добре поле для експериментів і випробування нової драматичної техніки. В цілому літні театри являють собою поважний причинок до розвитку канадійського драматичного мистецтва.

● **Постачання води на випадок нападу атомовою бомбою на Ню Йорк,** приготовляє пожежна сторожа при допомозі штучних рухомих труб. Воду будуть черпати з ріки Гудсону.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, Па. — Місячні збори Бр. св. о. Николая, Від. 369, відбудуться в неділю 19-го серпня, точно в год. 4:00 пополудні. Проситься всіх членів прибути на означений час, і також пригадується довгуючим членам, щоб вирівняли свій довг. — М. Куба, секр.

CHICAGO, ILL. — Monthly meeting of Holy Virgin Society, Branch 259, will be held on Sunday August 19, 1951 at Church Hall 4952 So. Paulina Str. at 2:00 P. M. — Peter Trusiak, sec.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Бр. св. Йосафата, Від 217, відбудуться у вівторок 21-го серпня, в год. 7:30 ввечорі, в парохіяльній галі, 305 Hudson Ave. Проситься членів прибути на означений час, щоби не затягати зборів до пізної ночі. Довгуючі члени повинні заплатити свої розмети, щоби не пригадувати в оголошенню кожного місяця. — В. Колданський, предс., А. Іванів, фін. секр., І. Бойчук, кас., Р. Пристай, рек. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Чорноморської Січі, Від. 14, подає до відома, що місячні збори відбудуться в середу 22-го серпня, в год. 8-мій ввечорі, в Січовім Домі 508 18 Евеню. Проситься всіх членів прийти на збори, а зокрема довгуючі члени повинні прийти і вирівняти залеглости, бо інакше будуть суспендовані. — Рівнож проситься привести нових членів і вписати їх до УНСоюзу в теперішній кампанії. Як хтось не зможе прийти на збори, хай пришле вкладки поштою до секретаря на адресу: М. П. Отрок, 363 Morris Ave. — М. Васараб, предс., М. П. Отрок, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 10. серпня 1951 року, померла в 55 році життя
АННА МИГАЛЬ
довголітня членкиця Т-ва ім. Тараса Шевченка, Від. 6. У. Н. Союзу в Гейстінґс-он-Гудсон, Н. Й. Покійна походила з села Одрехова, пов. Сянік, Галичина. Полишила в смутку чоловіка Андрія, 3 сини, 2. дочки і 2 внуки. Похорон відбувся 13 серпня 1951, з римо-кат. Церкви в Гейстінґс-он-Гудсон, Н. Й. на цвинтар св. Йосифа в Йонкерс, Н. Й.
А. Вовк, секр.

✝
ОЛЕКСАНДЕР СЕНИК
заосмотрений св. Тайнами, помер дня 18. липня 1951 р. від удару серця на 50-ому році життя у лікарні в Гобокен, де й працював. Він народився в Вережниці Корол., в Галичині та працював на Рідн. Землях рисбвником. В ЗДА прибув як скиталець в серпні 1950. Похорон відбувся 26. липня ц. р. в Нюарку з похоронного заведення пп. Литвинів до греко-кат. церкви св. Івана Христителя, а звідти на цвинтар св. Хреста в North Arlington. — Покійник залишив по собі щирий жаль у серцях усіх тих, що Його знали. В. Й. П.
ДРУЗІ

ТАРЗАН, ч. 2655. Чірам дає на каз.

В задній кімнаті крамниці рідкісних речей Чірам сердито говорив до своїх компаньйонів. „Виключенням світла ти, Лето, погубила мені мапу!"

„І ти, Серріфе", продовжував сердито Чірам, „дурень! Цей тубілець міг був убити Ворріка. Поки я не маю мапи, він лишається живий!"

„Прошу пам'ятати", продовжував люто Чірам, „я дав наказ. Ви обоє слухайтесь, і поки Лета не принесе мені мапи..."

„Я?" перебила Лета: „Як же я дістану ту мапу?" — Чірам усміхнувся. „Діло твоє. Ти мусиш приєднатися до їхньої експедиції. Волф, їхній мисливець, помагатиме тобі".